

Hij voelde zich onwel.

Dit noopte hem om eer al te reizen dan hij gewenscht had.

Hij schijnt niet tegen ons klimaat te kunnen.

Gelukkig ontving ik kort daarna van hem weer een briefkaart, waaruit ik meen te mogen opmaken, dat bepaald nadeelige gevolgen van zijn bezoek aan ons land, zijn uitgebleven.

Ter Synode werd de indruk bij ons verdiept, dat God het Hongaarsche volk in Prof. Sebestyen een man heeft geschonken met een buitengewoon helder inzicht in de waarheid en den jaisten kijk op wat het Calvinisme in Hongarije behoeft.

Hij werkt naar een vast plan.

De Heere doe hem de verwezenlijking daarvan aanschouwen.

Van harte roepen wij dezen sympathieken broeder een „tot weerziens" toe.

Afscheid Dr Beets.

Dr Beets kon zijn afscheidswoord persoonlijk uitspreken.

Hij gaf uiting aan zijn gevoelens van dankbaarheid, dat hij de Synode mocht bijwonen en in Nederland weer eenige weken vertoeven.

En zijn gelaatsuitdrukking bevestigde dit.

Er straalde blijdschap van uit.

Zijn ziel dankte God, dat er van onze kerken zooveel geestelijke krachtontwikkeling uitging.

Totnogtoe meende hij, dat de Gereformeerden in Amerika schooner kerkgebouwen hadden dan wij. Nu meent hij het niet meer.

Zijn bezoek aan stichtingen van barmhartigheid had hem met bewondering vervuld.

Ter gelegenheid van het regeeringsjubileum van H. M. de Koningin te Amsterdam werd hij er door getroffen, dat de Heere aan muren uit onze kerken genade en eere had gegeven.

In het voorbijgaan wil ik even opmerken, dat Dr Beets in „The Banner" schreef, dat er geen bijzondere trilling door hem heenging, toen hij op de tribune van de Chr. H. B. S. gezeten, de Koningin zag voorbij rijden. Hij voelde onder alles, dat het land van de sterren en strepen zijn geliefd vaderland was geworden.

Dit is hem allerminst euvcl te duiden.

Het was een roerend moment, toen hij het ter Synode uitsprak, dat indien hij in Nederland ware gebleven, hij naar menschelek redeneeren geen deel zou hebben gekregen aan zijn Heiland. In het Noord-Hollandsche dorp, waar hij zijn jeugd sleet, had nog nooit iemand gewaarschuwd, dat hij een ziel had te verliezen. Daarvoor moest hij naar Amerika gaan. Daar kwam hij in aanraking met het evangelie en werd hij door God gegrepen. En met aandoening in zijn stem drong hij aan, ja smeekte hij de kerken, dat ze toch veel krachtiger dan totnogtoe het werk der evangelisatie zouden aangrijpen. Hij dacht daarbij aan familieleden, die nog den eenigen troost in leven en sterven moesten missen. Het was zijn innigst verlangen, dat zij en allen, die in gelijken toestand verkeerden, krachtig zouden worden bevestigd, opdat zij niet verloren zouden gaan.

Door zó en nog meer te spreken, roerde hij mystieke snaren aan.

Het was muissstil in de vergadering.

Er werd zelfbedwang geoefend naar Hollandschen trant.

Maar dit woord deed aangenaam, weldadig aan. Ook de weemoed onthak niet.

Dr Beets toch gaf als zijn meening te kennen, dat dit wel de laatste maal zou zijn, dat hij een Synode onzer kerken zou bijwonen. Dat te hooren van een man in de kracht van zijn leven, greep aan.

En de praeses had de instemming van allen, toen hij er Dr Beets op wees, dat zulk een gedachte geen voet mocht worden gegeven, omdat niemand in deze iets voorspellen kan.

Hij uitte integendeel den wensch, dat Dr Beets nog menigmaal op onze Synodes gezien zal worden. Een wensch, waarbij ik mij warm aansluit.

Steun aan buitenlandsche Gereformeerden.

Onze kerken hebben het in de laatste jaren be-
wezen, dat geloofcontact ook voert tot geloof-
steun.

In dit moordend tijdsgewricht mag aan onze buitenlandsche broeders niet worden toegeroepen: gaat heen en wordt warm.

Velen hunner zijn schier naakt en moeten worden gekleed. Ze zijn hongerig en moeten worden gevoed.

De Synode bepaalde er zich dan ook niet toe haar waardeering uit te spreken over wat Comité's in dezen reeds hadden gedaan, maar benoemde ook Deputaten om door correspondentie met buitenlandsche kerken tot het bieden van den grootst mogelijken steun te geraken.

Ook werden Deputaten aangewezen uit en in overleg met de bestaande commissie voor dit doel, om gelden te verzamelen teneinde Hongaarsche jongelieden te laten studeeren aan de Theol. School en in de Theol. Fac. aan de Vrije Universiteit.

Reeds studeeren er zulke jongemannen hier. Aan de Vrije Universiteit op dit oogenblik 2. Maar het fonds heeft dringend versterking noodig. Het moest zó sterk worden, dat het ook Gereformeerde stu-

denten uit Duitschland een stipendium kon aanbieden. Wel wordt er in Duitschland in Gereformeerde richting gearbeid, maar het zou toch alle aanbeveling verdienen; wanneer zulke studenten met de Gereformeerde wetenschap en het Gereformeerde leven in ons land in kennis kwamen.

Onze kerken hebben in deze dagen een heerlijke roeping.

Er is — om het eens zakelijk uit te drukken — een afzetgebied voor Gereformeerde wetenschap.

Er is ruimschoots gelegenheid voor uitbreiding van de Gereformeerde beschouwing.

Maar het kost geld.

Acht men het daarom onoverkomelijk?

Nog dient vermeld, dat de Synode de kerk van Utrecht uitnoodigde om tot de volgende Synode zich te belasten, voorzoover noodig en mogelijk zal blijken te zijn, met de geestelijke verzorging van de verstrooide Gereformeerden in Noord-Frankrijk.

Alweer een kloek besluit.

Te lang hebben onze kerken haar invloed binnen de grenzen besloten gehouden.

Nu schijnt het tijdperk van Gereformeerde expansie — een expansie van vreedzamen, geestelijken aard — te zijn aangebroken.

Mogen onze kerken zich niet laten afschrikken door teleurstellingen.

De tijd is er rijp voor.

Grijpt als 't rijpt.

— Het praeadvies der Hoogleraren.

In onze kerkelijke pers wordt er van meer dan een zijde op gewezen, dat de Synode meer dan eens naar het praeadvies der hoogleraren niet luisterde en een tegenovergesteld besluit nam.

Vooraf dient daarbij als voorbeeld, dat over het voorstel van de Liturgiecommissie om de kwestie van de orde der Liturgie opnieuw in handen van Deputaten te stellen het praeadvies van 7 der 8 aanwezige hoogleraren gunstig luidde, terwijl de Synode het met groote meerderheid verwierp. De pers delft naar de redenen van dit verschil.

Over 't algemeen keurt ze de beslissing der Synode goed en verwondert zich over het praeadvies der hoogleraren.

En meestal trekt men deze conclusie: de hoogleraren oordeelen naar de theorie en de gewone leden der Synode naar de praktijk.

Misschien kan ik de juistheid van deze verklaring enigszins toetsen aan de feitelijkheid.

Het is nog niet zo lang geleden, dat ik aan een plaatselijke kerk verbonden was en derhalve nog kort in mijn tegenwoordige functie ben.

Ik zou dus nog een verschen indruk moeten hebben van den overgang uit de praktijk naar de theorie.

Doch ik moet integendeel getuigen, dat ik van zulk een overgang niets heb bemerkt.

De praktijk werd wel een andere, maar ze bleef praktijk.

Wie denkt, dat de hoogleraren alleen in de regionen van de theorie leven, heeft het heerlijk mis.

Klagde onlangs Prof. Roessingh niet, dat de praktijk de hoogleraren zó in beslag nemen, dat ze aan wetenschappelijken arbeid, behalve voor hun colleges bijna niet toekomen?

En moeten ook onze hoogleraren zich geen geweld aandoen, opdat de „praktijk" hun niet verslindt.

Hoeveel kerken wenden zich niet om advies tot een hoogleraar in het kerkrecht? Zoo iemand de kwesties kent, welke er in de kerken leven, dan wel hij.

Hoeveel dringende brieven worden er niet geschreven, om hoogleraren tot vervulling van den Dienst des Woords en tot het houden van lezingen uit te noodigen? En wie daaraan zooveel mogelijk gevolg geeft, leert die de kaart van ons kerkelijk vaderland niet kennen?

Welk beslag legt persarbeid niet op menigen hoogleraar en wie zich daaraan geeft, staat midden in de praktijk. Meer dan iemand maakt hij kennis met allerlei gevoelens?

De oplossing van theorie en praktijk kan dus de ware niet zijn.

Er moet naar een andere gezocht.

Nemen we nu het bekende voorbeeld van de Synode.

Eerst was door de Synode uitgesproken, dat eenheid in de Liturgie wenschelijk was.

Hoe zal men nu zulke eenheid tot stand brengen, als men niet een orde der liturgie vaststelt?

In die orde moet de eenheid juist het meest nitkomen.

Wie voor eenheid in de Liturgie is, moet ook voor een bepaalde orde in de Liturgie zijn.

Dat is logisch.

Dat logische standpunt nu namen bijna alle hoogleraren blijkens hun praeadvies in.

Daarin lag volstrekt nog niet opgesloten, dat zij vóór het opnemen van een schuldbelijdenis en zondevergifenis in de Liturgie waren. Daarover ging het voorstel der Commissie niet. Omdat er tegen de ontworpen orde zooveel bezwaren gerezen waren, had de Commissie juist voorgesteld, dat Deputaten deze kwestie in verband met de bezwaren, nogmaals zouden onderzoeken. Zulk een onderzoek verbond de kerken natuurlijk tot niets.

Maar de angst voor de schuldbelijdenis en afkondiging van zondevergifenis, speelde bij sommige sprekers uit de stemgerechtigde leden zulke patten, dat zij van een vaststelling van de orde der Liturgie in het geheel niet wilden weten.

Indien zij het voorstel der Commissie in deze voege hadden geamendeerd: laten Deputaten een orde der Liturgie voorstellen, mits daarin schuldbelijdenis en afkondiging van zondevergifenis niet voorkomen, zoo zou dit raiison hebben gehad.

Maar nu de Synode verklaarde: wel eenheid, maar geen orde, rakte de logica zoek.

En hoe is nu door dit Synodebesluit de toestand geworden?

Deze.

De Synode wil van geen bepaalde orde in de Liturgie voor alle kerken weten.

Iedere plaatselijke kerk moet wel zulk een orde hebben.

Derhalve is het in de vrijheid der kerken gelaten die vast te stellen.

Wanneer er in de laatste jaren kerken eenige wijzigingen wilden invoeren, adviseerden wij door ons blad en ook particulier steeds: die zaak komt op de Synode, hebt dus tot 1923 geduld. En wanneer deze zaak opnieuw in handen van Deputaten ware gelegd, hadden we weer kunnen manen: hebt geduld, nu tot 1926. Doe op eigen initiatief niets.

Maar nu de Synode heeft gezegd: ik laat mij niet met de orde der Liturgie niet in, nu kan iedere kerk haar gang gaan.

Reeds kwamen er berichten van kerken in, die schenen te doelen op ingrijpende wijzigingen.

Kerkrechtelijk is daartegen niets in te brengen.

Wil een kerkeraad de schuldbelijdenis en afkondiging van de zondevergifenis invoeren, niets staat hem in den weg.

Of dit nu juist door de tegenstemmers ter Synode bedoeld is, mag sterk worden betwijfeld.

Ik geloof, dat velen zich hun tegenstemmen straks zullen beklagen.

Zij wierpen met wat in hun oog slechts het badwater was ook het kind weg.

We willen de houding van praeadvisers en Synode nu niet nader kwalificeeren, om niemand te kwetsen.

Maar wel blijkt uit dit ééne voorbeeld, dat de hoogleraren allereerst de konsekventie van het voorafgaande besluit trokken en zich vervolgens de portie van hun stem heter hebben ingedacht.

Als de pers geen nabetrachting had gegeven, zou ik verder hierover gezwegen hebben.

De nederlang der hoogleraren heeft mij niet droefgeestig gemaakt.

Het rapport der Synodale Commissie over de Liturgie.

III.

Nu het laatste artikel over wat de Commissie, die de bij de Synode ingediende Liturgievoorstellen had te onderzoeken, adviseerde.

Zij nam tegenover de vorige formulieren, die van Doop, Avondmaal, Afsnijding en Wederopneming een geheel andere houding aan dan tegenover de formulieren, die nu volgen en onder den naam „bevestigingsformulieren" kunnen worden saamgevat.

Over de eerste groep wenschte zij definitieve vaststelling door de Synode van Utrecht.

Over de tweede groep echter niet.

De bevestigingsformulieren toch waren maar niet door Deputaten herzien, doch deze waren met nieuwe ontwerpen gekomen.

In die nieuwe ontwerpen waren nog wel stukken uit de oude overgenomen, maar toch weken zij in menig opzicht ervan af.

En de Commissie achtte die nieuwe ontwerpen nu niet zó voortreffelijk, dat zij meende met een paar amendementen de gebreken te kunnen verhelpen.

Het beste was ze opnieuw aan Deputaten in handen te geven.

Toch wilden zij niet, dat de Deputaten weer van voren af aan zouden moeten beginnen.

Zoo toch komen we niet verder.

De Commissie wenschte, dat de Synode op enkele voornaamste punten uitspraak zoude doen.

Dan hadden de Deputaten een leidraad voor hun arbeid en behoeften niet meer op goed geluk al te werken.

Vandaar, dat zij boven dit deel van hun rapport, de opmerking plaatste:

Naar het gevoelen van Uw Commissie is het wenschelijk, dat de Synode reeds deze formulieren met de bezwaren daartegen aangevoerd in handen stelde van Deputaten, maar thans een beslissing neme ower de volgende punten, die haars inziens de richting aangeven, waarin de te benoemen Deputaten hebben te arbeiden.

Ik laat nu deze punten omtrent de drie bevestigingsformulieren volgen:

A. Wat betreft het „Formulier om te bevestigen de Dienaren des Woords".

1. Niet getreden worde in de voorstellen om het bestaande formulier ongewijzigd of met kleine wijzigingen te handhaven.

2. In het formulier worde niet alleen de naam „leeraar", maar ook die van „herder" nader verklaard.

3. De kwestie, welke in Uw Commissie te berde